

**Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü İle Diğer Liselerden Mezun
Öğrencilerin Müzik ğretmenliği Programı zel Yetenek Giriş Sınavındaki
Başarı Durumlarının İncelenmesi**

Turan Sağer^a

zet

Bu alışmada, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nin Müzik Bölümleri ile diğer liselerden mezun olan ğrencilerin Müzik ğretmenliği Programı zel Yetenek Giriş Sınavı Birinci Aşaması'ndaki başarı ve başarısızlıklarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, sınava giren 544 adayın her birinin sınavın aşamalarındaki soru tipleri olan iki ses,  ses, dört ses, ezgi ve ritim tekrarında verdikleri cevaplar, beş jüri üyesinin puanlarının ortalaması alınarak değerlendirilmiş ve adayların hangi soru tiplerinde başarılı ya da başarısız oldukları tespit edilmiştir. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölüm'nden mezun olan 253 aday ile diğer liselerden gelen 291 adayın başarı başarısızlık değerlendirmeleri karşılaştırıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nden mezun adaylarla diğer liselerden mezun adaylar arasında anlamlı bir başarı farkının bulunmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, yetenek sınavı, müzik yetenek sınavı

**Assessment of Success of Students Who Graduate from Music Departments at
Anatolian Fine Arts High Schools in Entrance Exams of University Music
Departments and Comparison with Candidates from Regular High Schools**

Abstract

This study evaluates the success of the students who graduated from the Music Departments at the Anatolian Fine Arts High Schools in the first level of the Qualifying Exam for Music Teacher Education. The total number of students who took the qualifying exam was 544. Each candidate answered the questions consisting of two-voice,, three-voice, four-voice, melody, and rhythm repeating at different levels of the qualifying exam and their answers were evaluated by panel of 5 jurors. The results of 253 students who graduated from the Anatolian Fine Arts High Schools are compared with the results of those 291 students who graduated from regular high schools. It is concluded that there is not a significant difference in succeeding in the qualifying exam between the candidates from the Fine Anatolian Art High Schools and the ones from the regular high schools.

Keyword: : Music, qualifying exam, music qualifying exam.

^a Do. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Gzel Sanatlar Fakültesi, Kırıkkale.

Giriş

Eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği programlarına özel yetenek giriş sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Sınava girecek adayları, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi(AGSL) Müzik Bölümlerinden ve diğer liselerden mezun öğrenciler oluşturmaktadır. AGSL'nin kurulma amacı güzel sanatlar alanında yetenekli öğrencilerin yaratıcı, yapıcı ve yorumcu yeteneklerini geliştirmek olarak belirtilmektedir(Bilgen, 1996). Bu liselere öğrenci alımları da yine özel yetenek giriş sınavı ile yapılmaktadır. Müzik Öğretmenliği Programları da özel yetenek sınavı ile öğrenci kabul ettiğinden sınava girecek adayların sınavın içeriğine göre Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde ya da özel müzik kurslarında hazırlanmaları gerekmektedir. Çiftci(1996) tarafından yapılan bir araştırmada, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nden mezun olan öğrencilerin Müzik Öğretmenliği Programı özel yetenek sınavına girişlerinde; % 11' i uzun süreli özel olarak hazırlanmalarını, % 27'si kısa süreli özel olarak hazırlanmalarını, % 62'si ise özel olarak hazırlık yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Uçan(1996) Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde başarıyı artırmanın yolları ile yaptığı incelemede başarı ve başarısızlık durumunu AGSL Müzik Bölümleri'nde başarı ve başarısızlığa, her ikisiyle birlikte sahiplenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Başarı ve başarısızlığın her ikisini birlikte sahiplenmenin, ilgilileri, her ikisinin hem nedenlerini, hem koşullarını, hem oluşumunu ve boyutlarını, hem sonuçlarını veya ürünlerini, hem de birbiriyle ilişkilerini ve etkileşimlerini birlikte düşünmeye, birlikte saptamaya ve değerlendirmeye götürebileceğini belirtmektedir. Böyle bir yaklaşım, ilgili kurum, kuruluş ve kişilerin, çalışma, eleştirme ve değerlendirmelerinde hem daha sorumlu ve ölçülü, hem daha duyarlı ve dengeli, hem de daha özenli ve kararlı davranmalarına yol açacağı savunulmakta ve bütün bunların, süreçte ve sonuçta başarısızlığı azaltacağı, başarıyı artıracığı öngörülmektedir.

Sevgi ve Şengül(2003), tarafından benzer çalışma “müzik eğitimi bölümlerinin giriş yetenek sınavlarına başvuran adayların müziksel işitme-yineleme sınavındaki soru tiplerine göre başarı durumlarının belirlenmesi” başlığı ile araştırılıp Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu'nda sunulmuştur. Bu çalışmanın sonucunda; sınavın boyutlarından ikisesi tekrarda uyumlu aralıkların uyumsuz aralıklara göre daha rahat duyulduğu, üçses tekrarda minör akorların majör akorlara göre daha iyi algılandığı ve dörtses tekrarinin sınavın en zor aşamasını oluşturduğu görülmektedir. Yine

Çiftci(1996) tarafından İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "AGSL'leri Müzik Bölümlerinden Mezun Olan Öğrencilerin Başarı Durumları" başlığı ile yüksek lisans tezi çalışılmıştır. Demirbatır(2004) tarafından "Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Uygulanan Eğitim Sistemi ve 2003 yılı Giriş Yetenek Sınavı'nın Değerlendirilmesi" isimli çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda da birinci ve ikinci aşama sınavının birbirini destekler nitelikte olduğu belirtilmektedir. Bu alanda çalışmaların olması konunun önemini de artırmaktadır.

Bu çalışma, gerek AGSL öğrencileri ve öğretmenlerine gerekse müzik alanında çalışan uzmanlara, alandan gelen öğrencilerle, alan dışından gelen öğrenciler arasında, soru tiplerine göre ortaya çıkan farklılıkların belirlenmesi ve bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmada AGSL den mezun olan adayların Müzik Öğretmenliği Programı Özel Yetenek Birinci Aşama Giriş Sınavı'ndaki başarı ve başarısızlıklarını tespit etmek ve diğer liselerden gelen adaylar ile aralarındaki başarı farkını ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırma, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı'na 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı Özel Yetenek Giriş Sınavı'na müracaat eden öğrencilerin sınavda gösterdikleri başarıyı ölçmeye yönelik olduğundan betimsel tarama yöntemi ile yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı'na 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı Özel Yetenek Sınavı'na müracaat eden adaylar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Özel Yetenek Giriş Sınavı'na müracaat eden 253 AGSL Müzik Bölümü mezunu ve 291 diğer liselerden mezun toplam 544 adayın tamamı oluşturmaktadır.

Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler; araştırmaya dahil edilen adayların özel yetenek sınav değerlendirme tutanaklarının incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Adayların başarı durumlarını belirlemede Müzik Yeteneği Testi kullanılmıştır. Müzik Yetenek Testi; bireylerin müziksel işitme-ayırısama, müziksel okuma-yazma ve müziksel söyleme-çalma davranışlarının düzeyini saptamak amacıyla kullanılan ölçme aracıdır(Tarman, 2002). Müzik yeteneği

testi Müziksel davranışları ölçmeyi amaçlamakta ve dört temel boyuttan oluşmaktadır(Boyle ve Radocy 1987). Bunlar;

- a. Müziksel performans (bir çalgı alma ya da şarkı söyleme)
- b. Müziksel okuma ve yazma davranışları
- c. Müziksel dinleme (işitme) davranışları
- d. Müzikle ilgili diğer bilişsel davranışlar

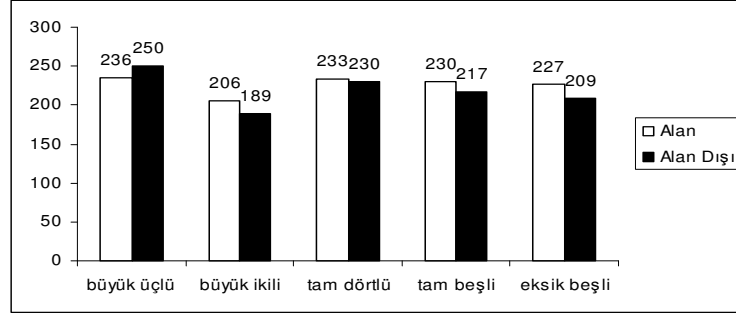
Müzik Yeteneği Testi iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, “müziksel işitme boyutu”, ikinci aşama ise “müziksel okuma-yazma, müziksel söyleme ve müziksel alma boyutları”ndan oluşmaktadır. Müziksel işitmede adaydan, piyanoda alınan beş adet iki sesi, beş adet üç sesi, iki adet dört sesi, farklı iki adet ezgiyi ve iki adet ritmi duyduğu şekilde aynen tekrarlaması istenmektedir. Müziksel söylemede adaydan, istediği bir şarkı yada türküyü söylemesi, müziksel almada da yine algısı ile bir eseri seslendirmesi istenmektedir.

Bu çalışmada sınavın birinci aşama boyutu incelendiği için sadece müziksel işitme testinin sonuçları değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin özömlenmesinde ise Excel programından yararlanılarak frekans ve yüzde değerleri belirlenerek sonuçlar değerlendirilmiştir.

Bulgular

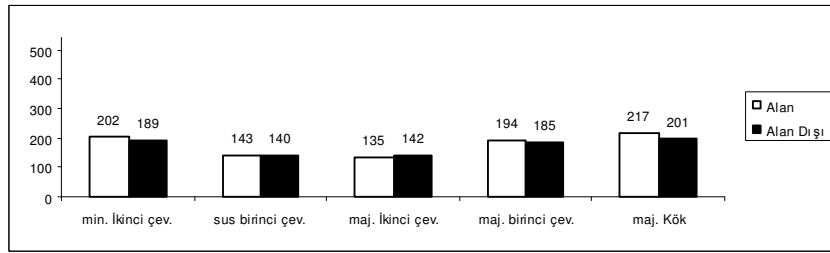
Bu bölümde, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümleri’nden mezun olan adaylar ile diğer liselerden gelen adayların Özel Yetenek Giriş Sınavı Müzik Yetenek Testi’nin Müziksel İşitme boyutundaki sorulara verdikleri yanıtların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Araştırma kapsamında yer alan 253 AGSL Müzik Bölümü mezunu adaydan % 66.40’ı iki seslerin tamamını doğru olarak duyup kendi sesi ile tekrarlayabilmiştir. Bu adayların % 15’i büyük ikili ve eksik beşli gibi uyumsuz aralıkları doğru olarak tekrar edememektedir. Diğer liselerden gelen adaylar ise iki seslerin her birini %75 oranında doğru tekrarlamışlardır. AGSL Müzik Bölümü’nden mezun adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların iki ses tekrarlama başarıları karşılaştırıldığında, AGSL Müzik Bölümü’nden gelen adayların, diğer liselerden gelen adaylara oranla ortalama % 5 oranında başarılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu fark beklenenin altında bir orandır. Sadece büyük üçlü tekrarlama diğer liselerden gelen adayların daha başarılı oldukları grafik 1 de görölmektedir.

Grafik. 1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri'nden mezun olan adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların karşılaştırmalı iki ses değerlendirme grafiği

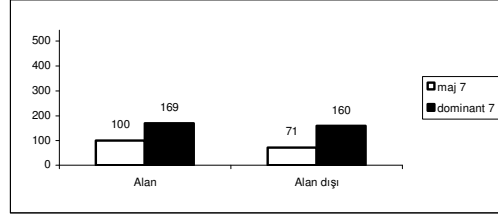
AGSL Müzik Bölümlerinden mezun olan adayların %17.78'i üç seslerin tamamını doğru cevaplandırmıştır. Adayların minör ikinci çevrim ve eksik beşli akorunu tekrarlamadaki başarı oranı diğer akorlara göre ortalama %40 oranla daha yüksektir. Majör altılı yani majör birinci çevrim akorunu tekrarlamadaki başarı oranının ise diğer akorlara göre %55 daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Hatta diğer liselerden gelen adayların majör ikinci çevrim akorunun tekrarlanmasında, alandan gelen adaylara oranla %5 daha fazla başarı gösterdiği grafik 2 de görülmektedir.

Grafik. 2. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri'nden mezun olan adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların karşılaştırmalı üç ses değerlendirme grafiği

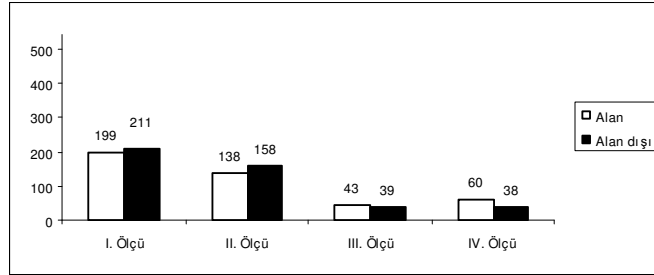
AGSL Müzik Bölümü'nden mezun olan adayların sadece %27.27'si dört sesin ikisini de doğru tekrarlamıştır. Adayların dört ses tekrarlama başarıları oldukça düşüktür. Majör yedili akorunu doğru tekrar etme oranı %40, minör yedili akorunu doğru tekrar etme oranı ise %70'dir. Diğer liselerden gelen adayların dört ses majör yedili akorunu tekrar etmede %30 oranında,

dominant yedili akorunu tekrar etmede ise %60 oranında AGSL M¼zik B¼l¼mlerinden mezun olan ¼ğrencilerden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir(Grafik 3.).

Grafik. 3 Anadolu G¼zel Sanatlar Liseleri M¼zik B¼l¼mleri'nden mezun olan adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların karşılaştırmalı d¼rt ses değerlendirme grafiği

Sınavın birinci ezgi değerlendirme aşamasında adaylardan piyanoda alınan d¼rt ¼l¼l¼k ezgiyi doğru olarak tekrar etmesi istenmiştir. AGSL M¼zik B¼l¼mlerinden mezun olan adayların sadece %6.32'si birinci ezginin tamamını doğru tekrarlayabilmiştir. Adayların birinci ve ikinci ¼l¼lerdeki ezgileri belleklerinde tutabildikleri ancak ¼¼nc¼ ve d¼rd¼nc¼ ¼l¼leri belleklerinde tutamadıkları saptanmıştır. Son ¼l¼y¼ tekrarlamaya oranı ise ¼¼nc¼ ¼l¼ye g¼re %40 daha y¼ksektir. Motif olarak değerlendirildiğinde birinci motifin daha fazla bellekte tutulduğu grafik 4'de g¼r¼lmektedir. Birinci ezgi tekrarında diğer liselerden gelen adayların birinci ve ikinci ¼l¼leri bellekte tutmada, m¼zik b¼l¼m¼nden mezun adaylara oranla ortalama % 7 oranında daha başarılı oldukları g¼r¼lm¼řt¼r(Grafik. 4).

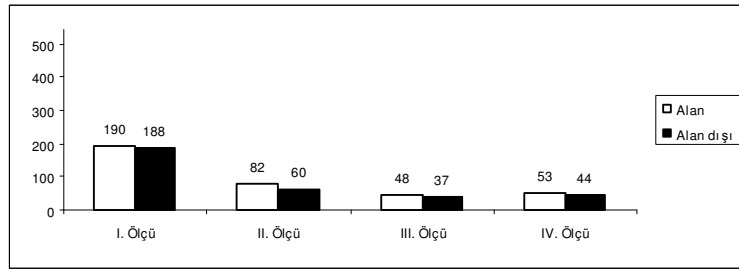

Grafik. 4. Anadolu G¼zel Sanatlar Liseleri M¼zik B¼l¼mleri'nden mezun olan adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların karşılaştırmalı birinci ezgi değerlendirme grafiği

Sınavın ikinci ezgi değerlendirme aşamasında piyanoda alınan d¼rt ¼l¼l¼k makamsal ezginin aday tarafından doğru olarak tekrar edilmesi

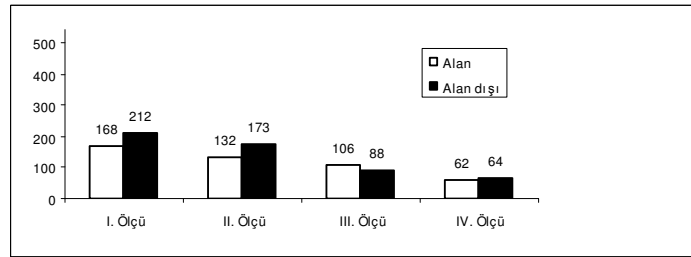
istenmiştir. AGSL Müzik bölümlerinden mezun adaylardan %1.58'i ikinci ezginin tamamını doğru tekrarlamıştır. Birinci ölçüyü %75'i doğru tekrar ederken, bu oran ikinci ölçüde %35, üçüncü ölçüde %20, dördüncü ölçüde de %20 oranında doğru tekrar edilmiştir. Bu oran müzik bölümü mezunları için oldukça düşük bir orandır.

İkinci ezgide müzik bölümlerinden mezun adayların, diğer liselerden mezun adaylara göre ortalama %10 oranında daha başarılı oldukları grafik 5 de görülmektedir.

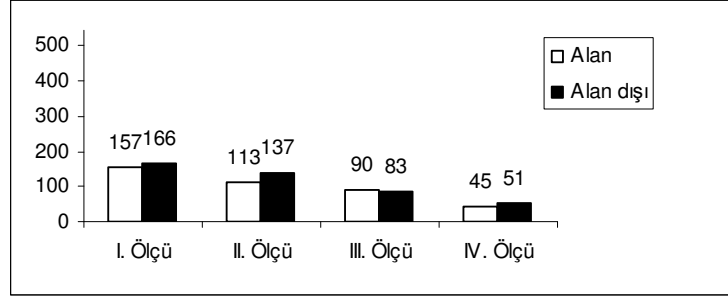
Grafik.5. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri'nden mezun olan adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların karşılaştırmalı ikinci ezgi değerlendirme grafiği

Sınavın birinci ritim değerlendirme aşamasında adaylara dört ölçü ritim sorulmuştur ve adaydan doğru olarak tekrar etmesi istenmiştir. Müzik bölümlerinden mezun olan adaylardan %7.50'si birinci ritmin tamamını doğru tekrarlamıştır. Adayların birinci ritim tekrarlama sınavında ilk ölçüleri bellekte tutabildikleri gözlemlenmiştir. Ölçülerin tekrarında sonlara gidildikçe çalınan ezgilerin bellekte tutulamadığı gözlemlenmiştir. İlk ölçü tekrarında başarı %70 iken, son ölçüye gelindiğinde başarı %25'e düşmüştür(Grafik 6.).

Grafik. 6. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri'nden mezun olan adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların karşılaştırmalı birinci ritim değerlendirme grafiği

Sınavın ikinci ritim değerlendirme aşamasında adaylara birinci ritimden farklı dört ölçülük ritim sorulmuştur. AGSL Müzik bölümünden mezun olan adaylardan %5.13'ü ikinci ritmin tamamını doğru tekrarlamıştır. İkinci ritimde de başarı oranı birinci ritimle aynı orandadır.

Grafik. 7. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri'nden mezun olan adaylarla diğer liselerden mezun olan adayların karşılaştırmalı ikinci ritim değerlendirme grafiği

TARTIŞMA

Yapılan çalışmada, AGSL'lerden mezun olan öğrencilerin Müzik Öğretmenliği Giriş Özel Yetenek Sınavı'ndaki başarılarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. AGSL 'ler özel yetenek sınavı ile öğrenci almaktadır ve her yıl için 24 öğrenci kontenjanı bulunmaktadır. Ancak bu okullar çok fazla kişi tarafından bilinmediği için okula müracaat sayısı da oldukça düşük olmaktadır. Kontenjan doldurma amacıyla öğrencilerin yetenekleri çok fazla dikkate alınamamaktadır. Bu nedenle AGSL Müzik Bölümleri'nden mezun olan adayların dört yıl müzik eğitimi almalarına rağmen sınavdaki başarı oranları da oldukça düşüktür. Diğer liselerden gelen adaylar ise yetenekli öğrenciler olup ÖSS kaygısıyla normal liseleri tercih eden ve müzik eğitimine daha küçük yaşlarda başlayan ya da lise öğrenimi boyunca özel ders alan adaylar olduğu için giriş yetenek sınavında yüksek başarı sergilemektedirler. Tebiş(2006) tarafından yapılan bir çalışmada AGSL Müzik Bölümleri'nden gelen öğrencilerle diğer liselerden gelen öğrencilerin ders ortalamaları karşılaştırılmasında anlamlı bir fark görülmemesine rağmen, iki grubun lise mezuniyet başarı ortalamalarının ders ortalamaları ile karşılaştırılması neticesinde genel lise grubunun daha fazla derste lise ortalamalarının üstüne çıkması, AGSL mezunlarının lise başarı ortalamalarının düşük olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınavın iki ses tekrarlama boyutunda diğer liselerden mezun olan adaylar AGSL mezunlarına göre %5 daha başarılı olmuştur. Üç ses tekrarında AGSL Müzik Bölümleri'nden mezun adayların %17,78 si tam başarı elde etmişler, diğer liselerden gelen adaylar ise %13, dört ses tekrarı müzik bölümlerinden mezun adaylar %27,27, diğer liselerden mezun adaylar ise %10 u tamamını doğru vermiştir. Birinci ezgi tekrarlama boyutunda AGSL Müzik Bölümleri'nden mezun olan adaylardan %6,32'si diğer liselerden gelen adayların ise %0,4'ü birinci ezginin tamamını doğru tekrar etmişlerdir. İkinci ezgi tekrarlama boyutunda AGSL Müzik Bölümleri'nden mezun adayların %1,58'i diğer liselerden gelen adayların %0,1 i başarılı olmuşlardır. Birinci ritim tekrarlama boyutunda AGSL Müzik Bölümleri'nden mezun olan adaylardan %7,50'si diğer liselerden gelen adayların %7'si ritmin tamamını doğru tekrar etmişlerdir. İkinci ritim tekrarlama boyutunda ise AGSL Müzik Bölümleri'nden mezun adayların %5,13'ü diğer liselerden gelen adayların ise %4'ü ritmin tamamını doğru tekrarlamışlardır. Sevgi ve Şengül(2003) tarafından yapılan çalışmada da adaylardan iki ses işitmede %57,3 , üç ses işitmede %42,3 , dört ses işitmede %27,4 , ezgi tekrarında %32,6 , ritim tekrarında ise % 44,4 oranında başarı durumu gözlenmiştir.

Yukarıdaki sonuçlar doğrultusunda; AGSL'nin öğretmen kadrosu oluşturulmadan öğrenci alımına gidilmemesi, AGSL Müzik Bölümleri'ne öğrenci seçiminde objektif davranılması, derse girecek öğretmenlerin seçiminde uzmanlık alan seviyeleri göz önünde bulundurulması, AGSL Müzik Bölümleri'ndeki Solfej dersinin son sınıf öğretim programının Özel Yetenek Giriş Sınavları'na hazırlık oluşturacak biçimde düzenlenmesi, AGSL'lerin buldukları illerde üniversite ve müzik bölümleri varsa buralardan yardım almaları önerilebilir.

Kaynaklar

Bilgen, N.(1996) “Açılış Konuşması” **I.Ulusal Anadolu Güzeli Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumu**, 5-7 Eylül 1996. 11-12. Bursa:Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları,

Boyle, J.David ve R. E. Radocy.(1987) “**Measurement and Evaluation of Musical Experiences**”, 86. New York: Schrimmer Boks,

Çiftci, E.(1996) “**Anadolu Güzeli Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinden Mezun Olan Öğrencilerin Başarı Durumları**”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,

Demirbatır, E.(2004) “Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzeli Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, **Uygulanan Eğitim Sistemi ve 2003 yılı Giriş Yetenek Sınavı'nın Değerlendirilmesi**” 1924-2004 Musiki Muallim Mektebi'nden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, 7-10 Nisan 2004, Isparta: Basılmamış Sempozyum Bildirisi,

Sevgi ve A.-şengül, C. (2003) “**Müzik Eğitimi Bölümlerinin Giriş Yetenek Sınavlarına Başvuran Adayların Müziksel İşitme-Yineleme Sınavındaki Soru Tiplerine Göre Başarı Durumlarının Belirlenmesi**” Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, 30-31 Ekim 2003. 232-233. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları,

Tarman, S. (2002). “**Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Giriş-Müzik Yetenek Sınavlarının Geçerlik ve Güvenirlik Yönünden İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**”. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

Tebiş, C. (2006). “**Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilimdalin'da Okuyan AGSL ve Genel Lise Mezunu Öğrencilerin Alan Derslerindeki Başarı Durumlarının ve Lise Mezuniyet Başarı notlarının Karşılaştırılması**”,Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, 26-28 Nisan 2006, Burdur: Basılmamış Sempozyum Bildirisi,

Uçan, A. (1996) “**Yirmibirinci Yüzyıl Eşiğindeki Türkiye'de Anadolu Güzeli Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri: Genel Durum- Sorunlar-Çözüm**”, I.Ulusal Anadolu Güzeli Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumu, 5-7 Eylül 1996. 69-80. Bursa:Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları,